

Rekommendationer från Hand i Hand-projektet för att integrera socialt, emotionellt och interkulturellt lärande i europeisk och nationell politik och praxis på utbildningsområdet

Urška Štremfel, Ana Kozina , Iris Marušić, Magnus Oskarsson, Katinka Gøtzsche, Albert Denk, Svetlana Jurko, Mojca Rožman, Aleš Ojsteršek

Januari 2020

INLEDNING

Om Hand i Hand-projektet

HAND i HAND: Sociala och emotionella kompetenser för toleranta och inkluderande samhällen (hela skolan) är ett europeiskt experimentellt projekt som för samman åtta institutioner i fem länder (Kroatien, Danmark, Tyskland, Slovenien och Sverige). Var och en av institutionerna har bidragit med sitt yrkeskunnande och sina praktiska erfarenheter för att skapa positiva förändringar i våra klassrum, skolor och samhällen. Vi har dragit slutsatsen att positiv förändring mot mer inkluderande samhällen kan främjas genom förbättrade sociala, emotionella och interkulturella kompetenser (social, emotional and intercultural/transcultural competencies; SEI-kompetenser) hos elever och skolpersonal med hjälp av en metod som inkluderar hela skolan.

För att uppnå detta mål har flera insatser gjorts inom ramen för projektet under de senaste tre åren (2017–2019), däribland följande sex huvudsakliga insatser:

- Begreppsutveckling av SEI-kompetenserna, med beaktande av å ena sidan ett innovativt tvärsnitt av sociala och emotionella kompetenser och å andra sidan interkulturella kompetenserⁱⁱ;
- Ingående analyser av utvärderingar av SEI-kompetenserⁱⁱⁱ och SEI-program för elever^{iv} och skolpersonal^v;
- Utarbetande och genomförande av teoretiskt välgrundade och situationsanpassade åtgärder, nämligen två med varandra förbundna program för elever^{vi} **och skolpersonal (lärare^{vii}, rektorer och studievägledare^{viii})** i fyra deltagande länder (Kroatien, Danmark, Slovenien och Sverige).
- Utarbetande av en kvalitativ och kvantitativ metod för utvärdering av SEI och klassrumsmiljö som inbegriper programmets summativa och formativa externa utvärderingar^{ix, x, xi};
- Säkerställande av kontroll och kvalitetssäkring av all projektverksamhet, med särskilt fokus på programmets genomförande^{xii}.
- Analys av de nationella och europeiska politiska kontexterna och framtagande av rekommendationer om hur utvecklingen av SEI-kompetenser inom ramen för dessa kontexter kan fungera som en drivkraft för de förväntade positiva förändringarna^{xiii, xiv}.

Om rekommendationerna från Hand i Hand

I egenskap av ett europeiskt experimentellt projekt identifierar Hand i Hand god praxis och lärdomar om "vad som fungerar" och "vad som inte fungerar" när det handlar om att utveckla SEI-kompetenser i Europa. Detta ger evidensbaserade resultat för reformer som kan innebära stora systemförändringar.^{xv, xvi} Projektet vidareutvecklar de förutsättningar som behövs för skalbarhet, överförbarhet och därmed uthållighet för resultaten av Hand i Hand och den större uppgiften att utveckla SEI-kompetenser.

I detta dokument återfinns de viktigaste rekommendationerna från Hand i Hand-projektet. De grundas särskilt på a) en situationsanpassning av de befintliga europeiska och nationella riktlinjer som finns på området i de deltagande länderna^{xiii}; b) de ej avgörande kvalitativa och kvantitativa utvärderingarna av resultaten av Hand i Hand-projektet^{xix}; och c) diskussionerna med intressenterna i de deltagande länderna om den vidare politiska utvecklingen på området.

Dokumentet är indelat i två delar. Del 1 innehåller de allmänna rekommendationer som vi tror har störst betydelse under den fortsatta utformningen av europeisk och nationell politik och praxis på området:

1. Framtagande av tydliga europeiska och nationella definitioner av och metoder för SEI-lärande.
2. Formulering av konkreta politiska och strategiska mål för SEI-lärande.
3. Utarbetande av teoretiskt välgrundade och lokalt anpassningsbara program för SEI-lärande.
4. Främjande av utvecklingen av elevernas SEI-kompetenser i de nationella läroplanerna.
5. Stöd till lärare och skolpersonal så att de kan utveckla sina egna och elevernas SEI-kompetenser.
6. Förbättrade metoder så att de omfattar hela skolan.
7. Användning av flera olika metoder för att utvärdera SEI-lärandet.

Rekommendationerna bör beaktas tillsammans. Den ordning i vilken rekommendationerna anges innebär inte att vissa av dem är viktigare än andra, men ordningen kan användas som utgångspunkt under tiden som åtgärder vidtas för att SEI-lärandet i EU ska nå sin fulla potential.

I del 2 presenteras särskilda rekommendationer för nationella genomförandeplaner för att integrera utvecklingen av SEI-kompetenser i de deltagande länderna (Kroatien, Danmark, Slovenien och Sverige).

Allmänna rekommendationer för europeisk
och nationell politik och praxis på
utbildningsområdet

1. Framtagande av tydliga europeiska och nationella definitioner av och metoder för SEI-lärande

Resultat och slutsatser

Studierna som genomförts inom ramen för Hand i Hand visar att det finns en nuvarande brist på och ett framtida behov av en ny europeisk strategi för SEI-lärande, liksom en definition av vad det innebär.^{xiii, xiv} I projektet har den amerikanska definitionen CASEL (Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning) anpassats till en europeisk kontext.ⁱⁱ Med den ökande sociala och kulturella mångfalden i åtanke har Hand i Hand-projektet på ett teoretiskt och praktiskt sätt bidragit till förståelsen för att det är viktigt att utveckla interkulturella kompetenser, och detta utöver de sociala och emotionella kompetenserna (som omfattar självinsikt, självomsorg, social medvetenhet, sociala färdigheter och ansvarsfullt beslutsfattande). Särskild uppmärksamhet ägnas även åt utveckling av både medvetenhet och social kompetens.

Med beaktande av de strukturella och kulturella skillnaderna i nationella utbildningssammanhang i EU, liksom EU-samarbetets icke-bindande karaktär på utbildningsområdet, visar Hand i Hand att EU-medlemsstaterna (däribland Kroatien, Slovenien, Sverige, Danmark och Tyskland, dvs. deltagarna i Hand i Hand-projektet) har tagit fram ganska olika (och ännu inte systematiska) strategier (nationella definitioner och målsättningar, åtgärder på system-, skol- och klassrumsnivå) för att utveckla SEI-lärandet på sina skolor.^{xiii, xiv}

Hand i Hand-programmen lägger stor vikt vid att de måste genomföras och anpassas till de olika nationella och lokala sammanhangen, och till olika skolor.

Rekommendationer

Resultaten och slutsatserna från Hand i Hand visar att det i samband med integreringen av SEI-lärandet är nödvändigt att ta hänsyn till egenheterna i både en europeisk kontext och i de olika nationella sammanhangen.^{vi, vii, viii}

På EU-nivå bör särskild vikt läggas vid att utarbeta en gemensam, holistisk expertdefinition av SEI-lärande, med fokus på barn och ungdomars behov, liksom deras egna och andras välbefinnande.

Det bör vara möjligt att göra nationella anpassningar av den gemensamma EU-strategin och definitionen av SEI-lärande, av åtminstone två skäl: för det första finns det viktiga strukturella och kulturella skillnader mellan de nationella sammanhangen, och för det andra är det fortfarande EU-länderna som har behörighet att fatta beslut om de nationella utbildningssystemen (inklusive läroplaner); EU:s institutioner har endast en formellt stödjande roll att spela i framtagandet av nationell politik och praxis på utbildningsområdet. Detta visar på behovet av en flexibel och icke-bindande strategi för SEI-lärande i en europeisk kontext, med deltagande av användarna.^{xiv}

2. Formulering av konkreta politiska och strategiska mål för SEI-lärande

Resultat och slutsatser

För att en viss politik ska vara effektiv är det viktigt att dess mål är tydligt angivna. Detta gör att de olika berörda parterna kan ha rätt fokus när de försöker uppnå målen, samtidigt som det förbättrar möjligheterna att mäta uppnåendet på rätt sätt. Hand i Hand-projektet medger att det saknas tydliga mål med avseende på SEI-lärande både på EU-nivå och nationell nivå i de deltagande länderna (Kroatien, Danmark, Slovenien och Sverige).^{xiii, xiv}

På EU-nivå visar en genomgång av de viktigaste policydokumenten på utbildningsområdet (2000–2010) att det inte finns något uttryckligt omnämnande/någon definition av målen med SEI-lärandet. Målen återfinns endast indirekt i dokumenten, och beaktas inom närliggande politiska områden såsom välbefinnande, personlig utveckling, psykisk hälsa, förebyggande av mobbning, aktivt medborgarskap och skolmiljö. Av genomgången framgår tydligt att skolpersonalens och elevernas SEI-kompetenser uppmärksammas alltmer inom ramen för EU:s politik och verksamhet (2010–2020), men att de fortfarande inte stöds systematiskt i tillräckligt hög utsträckning.^{xiii, xiv}

På nationell nivå visar studierna som gjorts inom Hand i Hand att det inte finns några uttryckliga mål med SEI-lärande i lagstiftningshandlingar eller andra officiella handlingar i länderna i fråga. Målen anses ingå i utbildningssystemets allmänna värderingar (lika möjligheter, mångfald, solidaritet etc.).^{xiii, xiv}

Recommendations

De teoretiska och empiriska överväganden som visar på betydelsen av SEI-kompetenser för enskilda personer, lärandemiljöer och utvecklingen av det europeiska samhället gör det nödvändigt att inkludera SEI-lärande som en strategisk prioritet i den nya strategiska utbildningsramen för 2030. En sådan strategisk (politisk) prioritering bör stödjas fullt ut av alla befintliga europeiska (politiska) åtgärder, till exempel genom följande:

- Införande av SEI som ett nytt, viktigt område inom EU:s ram för nyckelkompetenser för livslångt lärande.
- Kvalitativ och kvantitativ mätning av de framsteg som görs.
- Inrättande av en särskild arbetsgrupp.
- Samordning av forskning och utbyte av god praxis mellan EU-länderna.

En sådan ram skulle inte bara vara ett tecken på politisk vilja (uppifrån-och-ner-strategi), utan skulle faktiskt främja och öka EU-medlemsstaternas och intressenternas möjligheter att aktivt hjälpa till att uppnå EU:s politiska prioriterade mål (nerifrån-och-upp-strategi).

Tydligt angivna politiska mål, som stöds av lämpliga politiska åtgärder på nationell nivå i EU-medlemsstaterna (t.ex. nationella strategier för SEI-lärande, kvalitetssäkringsindikatorer), skulle ytterligare främja utvecklingen av SEI-kompetenser på skolorna. Sådana mål skulle förbättra EU-ländernas möjligheter att jämföra och lära av varandras kontextbaserade nationella strategier.

3. Utarbetande av teoretiskt välgrundade och lokalt anpassningsbara program för SEI-lärande

Resultat och slutsatser

Om program (däribland SEI-program) ska vara framgångsrika och effektiva måste deras innehåll och själva genomförandet ha en bra utformning och anpassas till aktuell lokal kontext.^{xviii}

I detta avseende är det mycket viktigt att programaktiviteterna bygger på en utförlig teoretisk grund. Den noggranna genomgången av befintliga program och deras teoretiska grunder var till stor hjälp inför utformningen av de omfattande och innovativa Hand i Hand-programmen för elever och skolpersonal. Det ansågs värdefullt att använda olika teoretiska grunder för olika aktiviteter, eftersom kompetenser och begrepp i en aktivitet har olika och mycket specifika teoretiska infallsvinklar.^{vi, viii, viii}

En anpassning till den nationella och/eller lokala skolkontexten kan på ett liknande sätt vara viktig för programresultaten. I Hand i Hand-utvecklingsprogram^{vi, vii, vii} anges uttryckligen att ett program och dess genomförande alltid bör anpassas till lokala behov, samtidigt som de "aktiva ingredienserna" bör upprätthållas.^{xviii}

Rekommendationer

För att genomföra SEI-programmen på ett bra sätt är det viktigt att respektera nyckelkomponenterna, de "aktiva ingredienserna", i ett givet program, men även att de lärare eller utbildare som genomför programmet har yrkesmässig kompetens, förmåga och motivation att anpassa programaktiviteterna till enskilda elever, på en viss skola, och att de lär ut innehållet i ett visst sammanhang. Anpassning gör det möjligt att möta skolpersonalens och elevernas behov, och underlättar även programmets ägarskap.^{xviii} Detta är särskilt viktigt för eleverna i en tid när man i allt högre grad tar hänsyn till deras synpunkter för att säkerställa en utbildning av god kvalitet.^{xix}

4. Främjande av utvecklingen av elevernas SEI-kompetenser i de nationella läroplanerna

Resultat och slutsatser

Resultaten från Hand i Hand bekräftar tidigare forskningsresultat^{xix}, enligt vilka det är av betydelse att införa SEI-lärande i läroplanerna.

Den kvalitativa utvärderingen av Hand i Hand-programmet bekräftar att avsaknaden av systematiska strategier när det gäller läroplanerna kan hindra ett effektivt genomförande av SEI-lärandet. Lärare och annan skolpersonal ansåg att Hand i Hand-programmet var intressant och viktigt, men i samband med utvärderingen av programmets egenskaper (bl.a. dess längd) varnade de för att det skulle bli svårt att genomföra inom ramen för de befintliga läroplanerna.^{xi}

En granskning av befintliga läroplaner i de länder som deltar i Hand i Hand visar att de saknar en systematisk strategi för SEI-lärande (särskild eller ämnesövergripande kursplanering). Innehållet för SEI-lärande återfinns delvis inom ramen för olika ämnen.^{xiii}

Rekommendationer

Framtida reformer av nationella läroplaner bör ta hänsyn till de positiva effekterna av SEI-lärande, liksom vikten av dess systematiska och konsekventa integrering på alla nivåer i utbildningssystemet. Att införa SEI-lärande så tidigt som i förskolan skulle förbättra chanserna till ett positivt mottagande av eleverna.

Beaktandet av SEI-lärande i läroplanerna måste erbjuda lärarna systemiskt stöd, så att de kan förbättra sina egna SEI-kompetenser. Detta innebär att lärarna behöver utbildas i underliggande social kompetens både under och efter lärarutbildningen.

5. Stöd till lärare och skolpersonal så att de kan utveckla sina egna och elevernas SEI-kompetenser

Resultat och slutsatser

Analysen av de politiska sammanhangen i de deltagande länderna visar på ett bristande systemiskt stöd till lärare och skolpersonal när det gäller utveckling av SEI-kompetenser, både i samband med inledande och fortsatt yrkesmässig utveckling.^{xiii}

Den kvalitativa utvärderingen av Hand i Hand-programmen visar att de deltagande lärarna och annan skolpersonal (studievägledare, rektorer) uppskattade möjligheterna till personlig utveckling och eget inflytande, även om de uttryckte oro för hur programövningarna skulle genomföras i den dagliga undervisningen i klassrummet.^{xi} De menade att det behövs en komplex process (med löpande expertstöd) för att skolpersonalen ska kunna genomföra Hand i Hand-programmen i praktiken på ett effektivt och framgångsrikt sätt.^{vii,viii,xviii}

Rekommendationer

Systematiskt stöd till lärare och skolpersonal i form av inledande och fortsatt yrkesmässig utveckling och kontroll är avgörande för utvecklingen av deras egna och elevernas SEI-kompetenser.

För att säkerställa SEI-programmens uthållighet är det viktigt att skolpersonalen – i synnerhet lärarna – har yrkesmässig kompetens, förmåga och motivation att genomföra SEI-programmen med eleverna, där det ingår att anpassa programaktiviteterna till vissa elever på en given skola, samtidigt som visst innehåll lärs ut i en given kontext. Detta skulle kräva förbättrade kompetenser och utökad medverkan av skolpersonal och långsiktiga externa inspektörer för att samtidigt stödja perspektivet med hela skolan.^{xviii}

6. Förbättrade metoder så att de omfattar hela skolan

Resultat och slutsatser

Metoden att inkludera hela skolan engagerar hela skolkommunen, som en del av en sammanhängande, samverkande och kollektiv insats. Olika studier^{xix} ger vid handen att denna metod har en positiv inverkan på SEI-lärande. Eleverna i en klass, klassens fyra lärare, studievägledare och rektorerna medverkade i Hand i Hand-projektet. I den kvalitativa utvärderingen av Hand i Hand-programmen uppmärksammas metodens betydelse för SEI-lärandet, i och med att båda grupperna (lärarna och skolledarna som deltagit i programmet) uppger att det är mycket viktigt att hela skolans personal (eller åtminstone samtliga lärare på skolan) är delaktig, för att programmet verkligen ska göra skillnad i praktiken^{xi}. Den kvalitativa utvärderingen visar att de mest effektiva åtgärderna i detta hänseende beror på de (nationella) förhållanden inom ramen för vilka åtgärderna vidtas.^x

Rekommendationer

För att SEI-lärande ska nå sin fulla potential behövs en strategi som inkluderar hela skolan. En metod som omfattar hela skolan möjliggör inte bara införande av nya övningar i klassrummen, utan mångfasetterade systemförändringar. Här ingår att förändra de dominerande inställningarna till social interaktion och den faktiska interaktionen på skolan (dvs. skolkulturen). Införande av SEI-lärande i skolans utvecklingsprogram skulle ge ett ökat mervärde och ett starkare institutionellt stöd för SEI-programmens genomförande.^{ii, xi}

7. Användning av flera olika metoder för att utvärdera SEI-lärandet

Resultat och slutsatser

Analysen av de politiska sammanhangen i de länder som deltar i Hand i Hand visar att uppnåendet av nationella mål för SEI-lärande inte mäts på ett systematiskt vis. Indikatorer för sådana mätningar saknas.^{xiii}

Flera initiativ (på system-, skol- och klassrumsnivå) har tagits för SEI-lärande i de länder som deltar i Hand i Hand, men initiativen har inte utvärderats eller studerats systematiskt.^{xiii}

Med sin utvärderingskatalogⁱⁱⁱ och innovativa utvärdering av SEI-kompetenser hos både skolpersonal och elever bidrar Hand i Hand-projektet på ett väsentligt sätt till att utveckla mätning av SEI-kompetenser på utbildningsområdet. Projektets utvärderingar ger en bra bild av fördelarna med att kombinera olika kunskapsteorier och utvärderingsmetoder – kvantitativa och kvalitativa, summativa och formativa. De visar på värdet med att använda sig av flera olika metoder som förenar egna rapporter, andras rapporter, ett sociometriskt mått, vinjetter och intervjuer för att mäta möjliga effekter av program för SEI-lärande (summativ utvärdering), i syfte att slå fast hur deltagarna upplevde utbildningen och identifiera sätt att förbättra programmen (formativ utvärdering). Utvärderingsprotokollen visar även på den stora betydelsen av och komplexiteten med att välja lämpliga måttskalor.^{ix, x, xi}

Rekommendationer

Utvärderingen av Hand i Hand-programmen visar att skolor är komplexa system och att inleda förändringar i sådana system kan bero på flera situationsspecifika faktorer som är omöjliga att kontrollera i små experimentella studier, vilket tydliggör behovet av ytterligare storskalig forskning på detta område.^x

Fördelarna med storskalig utvärderingsforskning tydliggörs i det för närvarande bristfälliga evidensbaserade stödet för politik och praxis på utbildningsområdet, liksom i ökade möjligheter till internationell jämförbarhet och ömsesidigt lärande mellan olika nationella system.

Rekommendationer för nationella genomförandeplaner

KROATIEN

Nuvarande situation

Kroatien saknar ett övergripande dokument med en heltäckande politik för socialt, emotionellt och/eller interkulturellt lärande. Politiken är fragmenterad och en del SEI-kompetenser återfinns i olika dokument om till exempel bättre psykisk hälsa^{xx} eller en strategi för att främja läsning^{xxi}. Strategin för utbildning, vetenskap och teknik^{xxii} innehåller utvecklingsmål för grundskole- och gymnasieutbildning samt eftergymnasial utbildning i Kroatien. I strategin betonas att främjande av barns emotionella och sociala utveckling är ett grundläggande utbildningsmål. I strategin anges att skolornas kursplaner, dvs. policydokumenten på skolnivå, bör innehålla program för utveckling av metakognitiva, sociala och emotionella färdigheter som verktyg för att främja lärande.

Inslag av SEI-lärande kan hittas i nya läroplaner för personlig och social utveckling, hälsa, medborgarutbildning och lärande om inläring.^{xxiii} En annan åtgärd som främjar SEI-lärande på skolnivå är en plattform för utbyte av god praxis, expertstöd, partnerskap med icke-statliga organisationer, föräldraengagemang och skolors självutvärderingar. Det ökande antalet projekt, program och initiativ som avser främja SEI-kompetenser, förbättra skolmiljön, förebygga aggressiva beteenden och minska risken för beteenderelaterade problem och psykisk ohälsa är viktiga indikatorer för den upplevda betydelsen av SEI-lärande och SEI-kompetenser i Kroatien.

Målen för SEI-lärande i Kroatien mäts inte systematiskt. Vissa enskilda forskningsstudier, t.ex. utvärderingar av hälso- och medborgarutbildningar, visar på otillräckliga resultat vad gäller interkulturella dimensioner.^{xxiv} Andra studier uppmärksammar bristande lärarkompetens som ett hinder för SEI-lärande, vilket kan förklaras av en erkänd brist på stöd till skolpersonalen, både enligt vad som avses i dokumenten och vad som tillhandahålls i praktiken.^{xxiv} Slutligen anses även ekonomiska resurser vara ett stort hinder för utarbetande och genomförande av högkvalitativa SEI-program.

Rekommendationer

1. Den politiska ramen bör justeras – befintliga dokument och strategier som är relevanta för SEI-lärande bör uppdateras (t.ex. handlingsplanen för att förhindra våld i skolorna), och nya dokument och strategier bör antas (t.ex. en strategi för psykisk hälsa, en strategi för barnpsykiatri). Dessa uppdateringar bör innehålla tydliga åtgärder för att främja och stödja utvecklingen av SEI-kompetenser. Revideringarna av relevanta strategier bör spegla det samlade stödet för betydelsen av SEI-kompetenser med avseende på att främja barns positiva resultat och välbefinnande. De bör även erkänna skolorna som en viktig miljö för SEI-lärande.
2. De nuvarande ansträngningarna för att främja SEI-lärande i Kroatien kan betecknas som isolerade och fragmenterade, i och med att de varken är standardiserade eller utförs på ett systematiskt vis. Det finns behov av en ordnad strategi och mer nätverkande mellan både användare och anordnare av programmen.
 - För att åtgärda de befintliga initiativens och aktiviteternas fragmentering bör ett nationellt nätverk inrättas för att föra samman experter (forskare och utövare) på området SEI-lärande.
 - Viss kartläggning av programmen bör göras för att göra det lättare att välja ett program som passar en specifik skolas behov, dvs. programmets teoretiska grunder bör beskrivas, målen bör anges, utvärderingsstatusen bör framgå etc.
 - Exempel på god praxis bör tas fram (lyckade program, resurser etc.) för att underlätta SEI-lärandet för nya användare.
3. De nuvarande projekten genomförs inte på alla nivåer i utbildningssystemet och man har identifierat ett behov av att inleda genomförandet så tidigt som på förskolenivå. Ett tidigt införande ökar chanserna till ett positivt mottagande av eleverna.
4. Lärarna måste få stöd att utveckla de kompetenser som de behöver för att genomföra SEI-lärandet, både under och efter lärarutbildningen.
 - Juridiska begränsningar för lärares yrkesmässiga utveckling (t.ex. att lärare inte får utbildas de dagar de undervisar) bör tas bort, för att avlägsna hindren för en effektiv fortbildning (medverkan i workshoppar eller andra aktiviteter).
5. Det sektorsövergripande samarbetet bör förbättras, för ökad effektivitet när det gäller utveckling av SEI-kompetenser.
 - Mer koordinerade insatser (t.ex. mellan hälso- och sjukvårdssektorn och utbildningssektorn), för att sammanföra de likartade men ännu inte överensstämmande målen för SEI-kompetenser och deras utveckling.

DANMARK

Nuvarande situation

SEI-lärande och SEI-kompetenser i Danmarks lagstiftningshandlingar och andra officiella handlingar förstås som en del av det mer allmänna paraplybegreppet "mångsidig och heltäckande utveckling".

Det finns inga särskilda mål för SEI-lärande i lagstiftningshandlingar eller andra officiella handlingar. SEI-lärande i Danmark omnämns i samband med förvärv av kognitiva färdigheter. Det anges att "alla elever ska utvecklas emotionellt, intellektuellt, fysiskt, socialt, etniskt och estetiskt" och att "tillit och välbefinnande i grundskolan bör stärkas, bland annat genom respekt för yrkesmässig kunskap och yrkesmässigt utövande".^{xxv}

SEI-aspekter av lärande har integrerats i flera ämnen (däribland danska, engelska, tyska, religion, samhällsvetenskap, bild, idrott, hem- och konsumentkunskap, musik, hälso- och sexualundervisning samt familjeutbildning). År 2014 infördes aktiviteter för undervisningsstöd som en del av en skolreform. Syftet var att stärka elevernas villighet till lärande, deras sociala färdigheter, mångsidiga utveckling, motivation och välbefinnande.^{xxvi}

Elevernas välbefinnande har mätts i en välfärdsstudie (2017) och deras SEI-lärande utvärderas indirekt genom bedömning av obligatoriska kompetensmål.

När det gäller hinder för SEI-lärande i Danmark framhålls i forskningen en bristande förståelse för SEI-kompetenser bland utbildare.^{xxvii} Särskilt följande initiativ visar på behovet av att utbilda yrkesutövare som arbetar med SEI-lärande på skolor:

- Vid vissa högre utbildningsinstitutioner ägnas särskild uppmärksamhet åt utbildning och fortbildning av lärare och pedagoger på området SEI-lärande. Till exempel har den danska Hand i Hand-gruppen många års erfarenhet av att arbeta med social kompetens, dvs. Helle Jensens arbete både i Danmark och internationellt.^{xxviii} Ett tidigare initiativ som inspirerade inrättandet av Hand i Hand-programmet var "The Relational Competence Project"^{xxix, xxx} som leddes av Danish Society for the Promotion of Life Wisdom in Children i samarbete med högskolan VIA och flera lokala skolor.
- För närvarande, sedan 2019, erbjuder VIA en kurs på 10 ECTS-poäng för lärare, där de arbetar aktivt med medvetenhetsbaserad stressreducering, liksom socioemotionella och sociala kompetenser. Programmets genomförande övervakas noggrant genom kvantitativa och kvalitativa studier i samarbete med VIA och universitetet i Århus.^{xxxi}
- Dessutom planeras en 22-dagarskurs för (erfarna) yrkesutövare vid VIA, i samarbete med experter från Norge. Deltagarna kommer senare att kunna sprida kunskaperna vidare till andra som vill utbilda lärare och pedagoger. Kursen kommer att bygga på erfarenheterna från Hand i Hand-programmet, tillsammans med lärdomar från projektet för social kompetens för lärare^{xxix, xxx} och utbildningen av "multiplikatorer" i det nya tyska interventionsprojektet "Empathie macht Schule".

Rekommendationer

1. Genomförandet av SEI-lärande för hela skolan på skolor i Danmark är fortfarande ganska isolerat och fragmenterat (det är varken standardiserat eller systematiskt). Det anses viktigt att konsolidera och sprida allmänt erkänd praxis för utbildning och fortbildning av lärare och pedagoger för att förbättra det nuvarande SEI-lärandet på skolorna.
2. För att garantera ett bra genomförande av SEI-programmen är följande viktigt:
 - Anpassa lärarutbildningen så att de framtida lärarna kan arbeta med SEI-kompetenser.
 - Erbjud utbildning, inklusive utbildning av handledare som kan fungera som rådgivare för initiativ som omfattar hela skolor (t.ex. med hjälp av fritt tillgängligt material från Hand i Hand).
3. Den vidare utvecklingen, konsolideringen och spridningen av nya initiativ (t.ex. de som håller på att inledas av högskolan VIA) bör få ytterligare stöd, inte endast av nationella utan också av europeiska resurser (ekonomiska och av annan typ).
4. Många beslut som avser innehållet i särskilt fortbildning av lärare i Danmark fattas på en decentraliserad nivå (med hänvisning till befintliga rättsliga ramar). Initiativen på mesonivå – såsom de som omnämns – har därmed mycket stor betydelse. Det är emellertid också viktigt att påverka politik och praxis på makronivå/ nationell nivå, till exempel genom att kontinuerligt dela med sig av erfarenheter från initiativ som Hand i Hand-projektet, och genom att låta systematisk forskning vara del av nya initiativ för att presentera mer "lokala" resultat, vilka kan delas och diskuteras tillsammans med de internationella resultaten.

SLOVENIEN

Nuvarande situation

SEI-lärande och SEI-kompetenser i lagstiftningshandlingar och andra officiella handlingar förstås som en säker och stimulerande lärandemiljö och en individs optimala utveckling, oberoende av hans eller hennes bakgrund, det vill säga mer allmänna paraplybegrepp. SEI-lärande återfinns i den nationella lagstiftningen i samband med förvärv av kognitiva färdigheter. Det anges att "en säker och uppmuntrande lärandemiljö bör inbegripa elevernas väl samordnade kognitiva, emotionella och sociala utveckling".^{xxxii}

I likhet med andra partnerländer i Hand i Hand-projektet har Slovenien inte någon strategi för utveckling av SEI-kompetenser. Målen för SEI-lärandet ingår indirekt/delvis i de allmänna lagstiftningsstrategierna och sektorsvisa strategierna, såsom i vägledningen för integration av migrantbarn i förskolor och skolor i Slovenien.^{xxxiii}

SSEI-lärande ingår i utbildning och fortbildning av lärare (flera program i katalogen över vuxenutbildning och fortbildningsprogram, t.ex. "Utveckling av emotionell intelligens och effektiv kommunikation")^{xxxiv}, men de innehåller inte någon heltäckande metod för SEI-lärande och erbjuds inte i samma utsträckning till lärare på olika nivåer i utbildningssystemet.

En åtgärd som främjar SEI-lärande på skolnivå är en plattform för utbyte av god praxis, expertstöd, partnerskap med icke-statliga organisationer, föräldraengagemang, självutvärdering och ekonomiska initiativ. Bland åtgärder på klassrumsnivå återfinns stödprogram för lågpresterande elever och individanpassade stödprogram för att arbeta mot diskriminering och socialt utanförskap.

Flera projekt som redan påbörjats i Slovenien inbegriper SEI-lärande – direkt eller indirekt – genom att fokusera på utbildning av minoriteter och migranter, våld i skolan liksom utbildning för hållbar utveckling. Det saknas dock en systematisk genomgång av deras resultat och slutsatser.

Rekommendationer

1. Inrättande av en multidisciplinär expertgrupp, bestående av alla relevanta intressenter, med bland annat följande uppgifter:

- Granskning av befintliga projekt och initiativ på det bredare området för SEI-lärande; på grundval av deras resultat och slutsatser fastställa vad som fungerar i Slovenien.
- Tillhandahållande av underlag för utarbetande av viktiga nya strategiska handlingar (t.ex. vitbok om utbildning, vitbok om karriärutveckling för skolpersonal, riktlinjer för utformning av skolutrymmen), anpassning av befintliga strategiska dokument (t.ex. riktlinjer för hållbar utveckling) och andra viktiga policydokument (t.ex. om arbetet med att integrera migrantbarn och migrantelever i utbildningssystemet).
- Utarbetande av heltäckande riktlinjer och en handlingsplan för genomförande av SEI-lärande på alla utbildningsnivåer.

2. Ombesörjande av mer systematisk, långsiktig fortbildning, däribland kontroll för främjande av SEI i skolan, som omfattar livslångt lärande för team för hela skolan.
3. Säkerställande av genomförande av SEI-program av god kvalitet i skolan, vilket bör beakta följande:
 - SEI-lärande bör inte begränsas till SEI-program från externa anordnare. För att utveckla elevernas SEI-kompetenser är ett positivt förhållande till lärare och annan skolpersonal, liksom en positiv klassrums-/skolmiljö, av avgörande betydelse.
 - Uthållighet hos vissa (lyckade) initiativ, vilka inte bör vara föremål för kortsiktig (europeisk eller nationell) finansiering.
 - Tillhandahållande av ekonomiska resurser för pilotprojekt samt utveckling, genomförande och utvärdering av program för SEI-lärande inom EU:s nya fleråriga budgetram (2021–2027).
4. Fortsatt genomförande av en ny ram för identifiering och säkerställande av kvalitet på utbildningsområdet:
 - Hand i Hand-projektets utvärderingsverktyg kan på ett positivt sätt bidra till utvecklingen av obligatorisk kontroll av en säker och stimulerande lärandemiljö för alla (med formativ utvärdering av elever och självutvärdering av skolor).
5. En bättre strategi som omfattar hela skolan, för vilken följande bör beaktas:
 - Identifiering av möjligheter för att på ett meningsfullt sätt inkludera SEI-lärande i skolornas utbildningsplaner (Vzgojni načrt šole).
 - Stöd till rektorer och skolornas utvecklingsteam.
 - Studievägledarna bör befrias från administrativa arbetsuppgifter, så att de fullt ut kan använda sina kompetenser för förebyggande och intervention inom SEI-lärande samt för att bistå lärarna.
6. Främjande av utvecklingen av SEI-kompetenser inom ramen för ändamålsenliga läroplaner:

Även om en positiv skol- och lärandemiljö inte kan uppnås enbart med hjälp av relevanta läroplaner bör en sådan positiv miljö erkännas som en viktig åtgärd för att konsolidera innehållet i SEI-lärandet. Särskild uppmärksamhet bör därför ägnas åt följande:

 - Lämpligt innehåll i samhälls- och medborgarutbildningen liksom i hälso- och sjukvårdsutbildningen.
 - Lämplig planering av klasstid (razredne ure).
 - Högkvalitativt innehåll i skolornas utökade program (razširjeni program).
7. Stimulans av politiska diskussioner mellan experter och allmänhet om skolans roll i det moderna samhället, inbegripet en diskussion om integration/inkludering och kognitiva/icke-kognitiva färdigheter::
 - Fastställande av SEI-lärande som en prioritet under Sloveniens kommande ordförandeskap i Europeiska unionens råd.

SVERIGE

Nuvarande situation

Det finns ingen särskild definition av SEI-lärande i de nationella lagstiftningshandlingarna eller andra officiella handlingar, men utvecklingen av välbefinnandet har en lång tradition i Sverige. Den svenska läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet anger väldigt tydligt, i delen om "Förståelse och medmänsklighet", att "[s]kolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten." ^{xxxv}

Det finns olika institutioner (t.ex. diskrimineringsombudsmannen^{xxxvi}) som arbetar med olika aspekter av SEI-lärande. Specialpedagogiska skolmyndigheten^{xxxvii} arbetar för att förbättra skolornas lärandemiljöer för alla elever, och i synnerhet för elever som behöver särskilt stöd. Skolverket^{xxxviii} har som uppgift att se till att alla barn och elever har tillgång till en utbildning som är likvärdig och av god kvalitet i en trygg miljö. I Skolverkets uppdrag ingår att skapa bra förutsättningar för elevernas utveckling, lärande och förbättrade kunskapsresultat. Vidare erbjuds fortbildningskurser med fokus på interkulturell kompetens, stöd till elever med trauman, jämställdhet och elevers möjligheter till inflytande.

Flera olika initiativ har lanserats nyligen (t.ex. statsbidrag för att anställa lärarassistenter på skolorna, i syfte att avlasta lärarna), vilket gör det möjligt för lärarna att koncentrera sig på undervisningen, inbegripet en bra lärandemiljö och goda relationer till eleverna.

Ansvar för att organisera och genomföra den obligatoriska undervisningen i Sverige ligger dock på huvudmännen (kommuner eller privata aktörer), och initiativen till att fokusera på SEI-kompetenser beror därför i viss utsträckning på de enskilda skolorna eller kommunerna.

Rekommendationer

1. Utnämmande av en kommission, t.ex. vid Skolverket, för att göra en inventering av pågående SEI-aktiviteter på svenska skolor. Denna kommission bör även ta fram en strategi för hur det ska säkerställas att alla elever har likvärdiga möjligheter att utveckla sitt SEI-lärande i skolan. Detta är av stor betydelse, mot bakgrund av nyligen genomförda studier av svenska elevers välbefinnande (t.ex. Folkhälsomyndigheten, 2016)..^{xxxix}
2. Skolinspektionen bör särskilt rikta in sig på att granska hur skolor arbetar enligt läroplanen med avseende på SEI-kompetenser..
3. Ombesörjande av mer systematisk, långsiktig fortbildning för lärare, däribland tillsyn för främjande av SEI i skolan, som omfattar livslångt lärande för team för hela skolan. Detta skulle kunna organiseras på samma sätt som de investeringar som gjorts i fortbildning när det gäller läsning, naturvetenskap och matematik (Läsluftet, NO-lyftet, Matematiklyftet).
4. Säkerställande av att SEI-lärande inkluderas och betonas i all lärarutbildning, dvs. för för- och grundskolan samt gymnasiet..

Projektets viktigaste slutsatser, vilka sammanfattas i dessa rekommendationer, vidareutvecklas i den vetenskapliga monografin Kozina, Ana (ed.) (2020). Social, emotional and intercultural competencies for inclusive school environments across Europe, Relationships matter. Berlin: Verlag Dr. Kovač.

Besök på Hand i Hand-projektets webbplats (<http://handinhand.si/?lang=sv>) är också välkomna, där alla resultat, inklusive kataloger och program, finns tillgängliga.

Ta gärna kontakt med projektledaren Ana Kozina (ana.kozina@pei.si) för ytterligare information.

ⁱ Kozina, A. (ed.). (2020). *Social, emotional and intercultural competencies for inclusive school environments across Europe - Relationships matter*. Berlin: Verlag Dr. Kovač.

ⁱⁱ Kozina, A., Vidmar, M., & Veldin, M. (2020). Social, emotional and intercultural/transcultural learning in a European perspective: Core concepts of the HAND in HAND project. In A. Kozina (ed.), *Social, emotional and intercultural competencies for inclusive school environments across Europe - Relationships matter*. Berlin: Verlag Dr. Kovač.

ⁱⁱⁱ Denk, A., Müller, F., Lubaway, E., Sälzer, C., Kozina, A., Vidmar, M., Rasmunson, M., Marušić, I., Nielsen, B. L., Rozcen, N., Ojsteršek, A., & Jurko, L. (2017). Catalogue for the assessment of social, emotional, and intercultural competencies: Hand in Hand. Retrieved from: http://handin-hand.si/wp-content/uploads/2018/01/D6_HAND_SEI-measures_CATA-LOGUE.pdf.

^{iv} Marušić, I., Jugović, I., Puzić, S., Matić, J., Košutić, I., Kozina, A., Veldin, M., Sälzer, C., Eliasson, N., Nielsen, B. L., Vieluf, S., Ojsteršek, A., & Jurko, L. (2017). SEI programmes for students: A review catalogue: Hand in Hand. Retrieved from: http://handinhand.si/wp-content/uploads/2018/01/D15_HAND_SEI-programmes-for-students_CATA-LOGUE.pdf.

^v Nielsen, B. L., Andersen, L. R., Dyrborg, H. L., Kozina, A., Vršnik Perše, T., Sälzer, C., Oskarsson, M., Rozcen, N., Marušić, I., Ojsteršek, A., & Jurko, L. (2017). SEI programmes for school staff: A review catalogue: Hand in Hand. Retrieved from: http://handinhand.si/wp-content/uploads/2018/01/D11_HAND_SEI-programmes-for-school-staff_CATA-LOGUE.pdf.

^{vi} Marušić, I., Puzić, S., Jugović, I., Košutić, I., Matić, J., Mornar, M., Nielsen, B. L., Gøtzsche, K., Jensen, H., Rasmusson, M., Oskarsson, M., Denk, A., Kozina, A., & Veldin, M. (2020). HAND in HAND programme for students, manual. Retrieved from: <http://handinhand.si/programme-for-students/>.

^{vii} Jensen, H., Gøtzsche, K., Andersen Réol, L., Dyrborg Laursen, H., Nielsen, B. L., Denk, A., Kozina, A., Vršnik Perše, T., Marušić, I., Jugović, I., Rasmusson, M., & Oskarsson, M. (2020a). School Staff Training – Teachers. Retrieved from: <http://handinhand.si/programme-for-school-staff/>.

^{viii} Jensen, H., Gøtzsche, K., Andersen Réol, L., Dyrborg Laursen, H., Nielsen, B. L., Denk, A., Kozina, A., Vršnik Perše, T., Marušić, I., Jugović, I., Rasmusson, M., & Oskarsson, M. (2020b). School Staff Training for school leaders and counsellors. Retrieved from: <http://handinhand.si/programme-for-school-staff/>.

^{ix} Roczen, N., Wubamlak, E., Vieluf, S., & Rožman, M. (2020). Development of the assessment for use in evaluation of the HAND in HAND programme. In A. Kozina (ed.), *Social, emotional and intercultural competencies for inclusive school environments across Europe - Relationships matter*. Berlin: Verlag Dr. Kovač.

^x Rožman, M., Roczen, N., & Vieluf, S. (2020). Evaluation of the HAND in HAND programme: Results from questionnaire scales. In A. Kozina (ed.), *Social, emotional and intercultural competencies for inclusive school environments across Europe - Relationships matter*. Berlin: Verlag Dr. Kovač.

- ^{xi} Vieluf, S., Denk, A., Rožman, M., & Roczen, N. (2020). How do the participants evaluate the HAND in HAND programme? Results of semi-structured focus group interviews. In A. Kozina (ed.), *Social, emotional and intercultural competencies for inclusive school environments across Europe - Relationships matter*. Berlin: Verlag Dr. Kovač.
- ^{xii} Rasmusson, M., Oskarsson, M., Eliasson, N., & Dahlström, H. (2020). Quality assurance in the HAND in HAND project. In A. Kozina (ed.), *Social, emotional and intercultural competencies for inclusive school environments across Europe - Relationships matter*. Berlin: Verlag Dr. Kovač.
- ^{xiii} Štremfel, U. (2020). The embeddedness of social, emotional and intercultural/ transcultural learning in European and national educational policies and practices. In A. Kozina (ed.), *Social, emotional and intercultural competencies for inclusive school environments across Europe - Relationships matter*. Berlin: Verlag Dr. Kovač.
- ^{xiv} Štremfel, U., Vršnik Perše T., & Mlekuž, A. (2020). Mainstreaming social, emotional, intercultural/transcultural learning in European national educational policies and practices: The way forward. In A. Kozina (ed.), *Social, emotional and intercultural competencies for inclusive school environments across Europe - Relationships matter*. Berlin: Verlag Dr. Kovač.
- ^{xv} European Commission (2018a). Retrieved from: https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/guidelines_policy_experimentations_0.pdf.
- ^{xvi} European Commission (2018b). Retrieved from: https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/annex_to_the_guidelines_0.pdf.
- ^{xvii} Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning (2013). *The 2013 CASEL Guide: Effective social and emotional learning programs-pre-school and elementary school edition*. Chicago, IL: Author.
- ^{xviii} Nielsen, B. L. (2020). Implementing the HAND in HAND programme for school staff and students. In A. Kozina (ed.), *Social, emotional and intercultural competencies for inclusive school environments across Europe - Relationships matter*. Berlin: Verlag Dr. Kovač.
- ^{xix} Cefai, C., Bartolo P. A., Cavioni, V., & Downes, P. (2018). *Strengthening social and emotional education as a core curricular area across the EU. A re-view of the international evidence, NESET II report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- ^{xx} Health Care Act (Official Gazette of Republic Croatia, No. 70/2012, No. 144/2012, No. 121/2003, No. 121/2003).
- ^{xxi} Nacionalna strategija za poticanje čitanja [National Strategy for the Promotion of Reading]. (2017) Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.
- ^{xxii} Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije [Strategy on education, science and technology] (2014). Zagreb: Hrvatski Sabor.

- ^{xxiii} Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje: Prijedlog [National Curriculum for elementary school education: Proposal]. (2016). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
- ^{xxiv} Spajić–Vrkaš, V., Rajković, M., & Rukavina, I. (2014). Eksperimentalna provedba Kurikuluma građanskog odgoja i obrazovanja. Zaključci i preporuke [Experimental Implementation of the Curriculum for Civic Education]. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
- ^{xxv} Undervisningsministeriet (2009). Faghæfte 47. Elevernes alsidige udvikling. Retrieved from: <https://www.emu.dk/modul/elevernes-alsidige-udvikling>.
- ^{xxvi} Bekendtgørelse af lov om folkeskolen [Announcement of law on elementary school section] (2017). Retrieved from: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/1510>.
- ^{xxvii} Undervisningsministeriet (2017). Trivsel hos eleverne i folkeskolen, Resumé. URL. Retrieved from: <https://www.emu.dk/sites/default/files/Notat%20-%20trivselsm%C3%A5ling%202017%20%281%29.pdf>.
- ^{xxviii} Juul, J., & Jensen, H. (2017). Relational Competence. Towards a New Culture of Education. Windberg: Mathias Voelchert GmbH Verlag.
- ^{xxix} Jensen, E., Skibsted, E. B., & Christensen, M. V. (2015). Educating Teachers Focusing on the Development of Reflective and Relational Competencies. *Education Research Policy Practice* 14(3), 201–212.
- ^{xxx} Nielsen, B. L. (2016). Evaluation of the Relational Competence Project. VIA University College. Faculty of Education and Social Studies.
- ^{xxxi} <https://mindfulness.au.dk/forskning/projekter/stressfri-hverdag-for-laererstuderende/>.
- ^{xxxii} Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) [Organisation and Financing of Education Act]. Retrieved from: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO445>.
- ^{xxxiii} Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole [Guidance for the Integration of Immigrant Children at Kindergartens and Schools in Slovenia]. Retrieved from: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2015/programi/media/pdf/smernice/cistopis_Smernice_vkljucivanje_otrok_priseljencev.pdf.
- ^{xxxiv} <https://paka3.mss.edus.si/Katis/Katalogi/KATALOG1920.pdf>.
- ^{xxxv} Skolverket (2017) LGR11, Curriculum for the compulsory school, preschool class and the recreation centre, 2011 Stockholm: Skolverket retrieved 20171019 <https://www.skolverket.se/>.
- ^{xxxvi} <https://www.do.se/other-languages/english/complaints/places-you-can-contact/>.
- ^{xxxvii} <https://www.spsm.se/om-oss/english/>.
- ^{xxxviii} <https://www.skolverket.se/andra-sprak-other-languages/english-engelska>.
- ^{xxxix} <https://www.folkhalsomyndigheten.se/the-public-health-agency-of-sweden/>.